

En klimatpolitik i linje med Parisavtalet

Klimatrörelsens gemensamma ståndpunkter inför nästa mandatperiod.

Vi som representerar stora delar av den svenska klimatrörelsen har enats om några grundläggande krav som valrörelsen behöver synliggöra för väljarna och som nästa regering behöver omsätta i praktisk politik.

1. Klimatpolitiken behöver vila på en utsläppsbudget som är i linje med Parisavtalet

Sveriges rådande klimatpolitik innebär att Sverige inte kommer att leva upp till Parisavtalet. Förutom ambitiösa åtgärder behövs också ett nytt och mer ambitiöst mål. Dagens klimatmål innebär att vi senast år 2045 ska nå nettonollutsläpp. Förutom att årtalet är för sent är ett stort problem med målet att det inte säger någonting om den totala mängden utsläpp vi släpper ut på vägen dit.

Vi måste förhålla oss till det utsläppsutrymme som faktiskt finns tillgängligt, därför måste en nationell utsläppsbudget vara baserad på Parisavtalet och IPCC:s globala koldioxidbudget. Dess beräkningar måste bygga på IPCC:s senaste sammanställning av vetenskapen och det temperaturmål Sverige åtagit sig att följa, det vill säga att medeltemperaturökningen ska hållas väl under 2 grader, och helst begränsas till 1,5 grader. För att säkerställa att Sverige håller sig inom sitt utsläppsutrymme kräver vi att:

- SMHI och Naturvårdsverket får i uppdrag att med IPCC:s globala koldioxidbudget som utgångspunkt beräkna kvarvarande utsläppsutrymme för Sverige enligt åtaganden i Parisavtalet.
- Det klimatpolitiska ramverket uppdateras i enlighet med en sådan svensk koldioxidbudget.
- Sverige verkar för att även andra länder upprättar en koldioxidbudget.

2. Omställning av hela transportsektorn

Transportsektorns omställning kräver att transportplaneringen utgår från klimatmålen och samordnas med övrig samhällsplanering. Trafikarbetet (totala körsträckan) med bil, lastbil och flyg måste minska väsentligt. En betydande del av persontrafiken behöver föras över från biltrafik till gång, cykel och kollektivtrafik, speciellt i den stadsnära trafiken. Styrmedel som främjar och tillgängliggör kollektivtrafik och cykel och samtidigt styr bort från biltrafik behöver införas. För att åstadkomma detta behöver beslut tas under kommande mandatperiod som medför att fossila drivmedel fasas ut så snart som möjligt och att ett nationellt årtal för förbud mot nya fordon med förbränningsmotorer anges.

Dessutom krävs ytterligare ekonomiska styrmedel på flera politiska nivåer, som till exempel flexibla vägavgifter och utökade digitala tjänster. Inriktningen är att fordonsparken i så hög grad och så snabbt som möjligt ska elektrifieras. Åtgärder som vägavgifter behöver sättas in för att begränsa biltrafik och föra över mer av godstrafik från väg till järnväg och sjöfart.

Omfattande och tidiga satsningar krävs för utbyggnad och upprustning av järnvägsnätet inklusive stambanorna. För att Sverige ska nå sina åtagande i Parisavtalet måste flyget kraftigt minska. Flyget måste ta ansvar för hela sin klimatpåverkan och fasa ut användningen av fossila bränslen. Som komplement till ETS ska Sverige agera för att skatt kan läggas på flygbränslet. För sjöfarten bör ETS tillämpas så snart som möjligt och täcka hela transportsträckan.

3. Industri behöver ställa om till fossilfrihet och en skärpt handel med utsläppsrätter

Ett förbud mot att använda fossila bränslen i miljöfarliga verksamheter, som kräver tillstånd enligt miljöbalken, ska instiftas i lag och gälla från senast 2030. Ett beslut under kommande mandatperiod är viktigt för att industri och andra berörda verksamheter ska påbörja arbetet i tid.

Svenska politiker i riksdagen och på ministernivå, liksom EU-parlamentariker, bör driva på inom EU för en skärpning av EU:s utsläppshandel (ETS) enligt följande:

- Höjd ambitionsnivå. ETS måste i sin andel (vid sidan av ESR) uppnå minst 70 % utsläppsminskningar till 2030 jämfört med 2005, för att kunna vara i linje med 1,5-gradersmålet. Detta behöver göras både genom en höjd linjär reduktionsfaktor, alltså större årliga sänkningar av mängden tillgängliga utsläppsrätter på marknaden. Det behövs snarast också en större engångssänkning av antalet utsläppsrätter, en s.k. "rebasering" och en lägre tröskelnivå för större avsättningar av överflödiga utsläppsrätter till marknadsstabiliseringsreserven som sedan permanent annulleras snabbare än idag.
- Fasa ut fri tilldelning. Tilldelning av gratis utsläppsrätter måste fasas ut omgående, senast 2023. Principen om att förorenaren ska betala måste gälla fullt ut, genom full auktionering, snarare än att mottagare, ofta inom den tunga industrin, ska tjäna pengar på att sälja överblivna utsläppsrätter.
- Öka takten för minskningarna kopplat till riktmärken för fri tilldelning, så länge den fria tilldelningen inte är helt utfasad. Miniminivån för minskningstakten bör vara minst 1% per år och revisionen bör tidigareläggas till så snart som möjligt, långt före 2026.

4. Skyddet av våra skogar måste stärkas

Klimatförändringarna utgör ett hot mot den biologiska mångfalden, som i sin tur har en avgörande betydelse för vår förmåga att motverka och anpassa oss till klimatförändringarna. Levande skogar är också vitala för många människors kultur och livsnäring, inte minst för rennäringen i Sápmi. Att värna om kollager i friska ekosystem, som skogar, är ett av våra närmast stående medel för att bekämpa en ökad koncentration av klimaförändrande växthusgaser i vår atmosfär.

Läget för de svenska skogarna är akut. Antal rödlistade arter i skogen ökar ständigt och ekosystemens funktion har försämrats. En av de främsta orsakerna är bristen på kontinuitetsskogar där slutavverkning aldrig skett. Det är en ökande brist då kalhyggesbruket står för omkring 97 procent av avverkningarna. För att klara miljömålen, säkra våra ekosystem och mildra effekterna av klimatförändringarna måste Sverige skydda minst 30 procent av våra skogar på representativ landskapsnivå och vi måste utveckla ett mer naturnära och hänsynsfullt skogsbruk.

5. Främja folklig delaktighet och tillgång till information i omställningen

För att lyckas med en acceleration av klimatomställningen krävs att befolkningen har kunskap och förstår hur de kan bidra till lösningarna. Då krävs proaktiva insatser gällande kompetenshöjning, utbildning och folkbildning hos en bred allmänhet. Rättvisa, demokrati och delaktighet är viktiga dimensioner i omställningen för att kraftfulla åtgärder ska komma till stånd och för att utsatta grupper inte ska komma i kläm.

Nästa regering bör ta fram konkreta åtgärder gällande folkbildning, utbildning och allmänhetens medverkan – i enlighet med vad Sverige åtagit sig genom artikel 12 i Parisavtalet. Insatsen bör bland annat involvera studieförbund och folkhögskolor, grund- och gymnasieskolor samt civilsamhället.

